

МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЙ

Яковлева Валентина Анатоліївна,

доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри екології та географії
Житомирського державного університету
імені Івана Франка

Червінська Оксана Віталіївна,

студентка Житомирського державного
університету імені Івана Франка

Географія як шкільний предмет має бути зорієнтована на формування широкого спектру світоглядних знань, а знання - сприяти соціологізації особистості, підготовці до життя, раціональної продуктивної творчої діяльності. Поєднання високої теоретичної та практичної підготовки було й залишається одним з найважливіших завдань школи. Підвищення теоретичного рівня не можна вважати ефективним, якщо воно не супроводжується прищепленням практичних навичок. Дієвою формою зв'язку шкільної географії з життям є проведення краєзнавчих екскурсій на місцевості. [4].

Екскурсії проводяться за допомогою методичних прийомів, які поділяються на дві групи – прийоми показу і прийоми розповіді. Але практика вимагає застосування ще більш складної класифікації методичних прийомів: по їх призначенню, часу і місця використання. Завдання методичних прийомів - забезпечити найкращу дієвість екскурсійного методу повідомлення знань учням. Методичні прийоми можуть бути розглянуті в кількох аспектах: як оптимальний спосіб виконання певних дій, як засіб перетворення пасивного огляду на активне спостереження об'єкта екскурсантами; як основа процесу трансформації усної інформації у зорову; як основа аналізу і синтезу на екскурсії.

Всі методичні прийоми, правильне використання яких становить одну з основ професійної майстерності вчителя географії, можуть бути за своїм призначенням поділені наступним чином: прийоми безпосереднього ведення екскурсії (показ і розповідь); прийоми, спрямовані на створення умов для ефективного проведення екскурсії.[1]

Методичний прийом – частина метода, за допомогою якого сам метод реалізується на практиці. Методичні прийоми поділяються на: словесні, наочні і практичні.

Усі методи передбачають застосування таких логічних прийомів: виявлення суттєвих ознак, подібності й відмінності об'єктів, аналогія, конкретизація, формулювання висновків, узагальнення. Це доводить, що всі методи сприяють розвиткові мислення учнів та їхньої самостійності в роботі.

Організаційними прийомами активізують пам'ять, уяву, мислення, спрямовують увагу, сприйняття й самостійну роботу учнів. Вони можуть

передбачати використання фронтальної, групової або індивідуальної роботи учнів, дозування допомоги вчителя, наявність інструкцій щодо спостережень.

До технічних прийомів належить використання різноманітного обладнання, пристроїв, аудіовізуальних приладів, наочних засобів і матеріалів. Всі методичні прийоми у навчальному процесі відіграють організуючу роль, тому застосовувати їх треба цілеспрямовано. Проте всі ці методичні прийоми зводяться до трьох основних груп. Різноманітність застосовуваних методичних прийомів, особливо їх поєднання, свідчить про творчу ініціативу й педагогічну майстерність учителя. Вчитель, який працює творчо, винаходить нові прийоми, трансформує загальновідомі, досягаючи більшого освітнього й виховного ефекту.[3]

Методичні прийоми розподіляються на декілька груп залежно від їх призначення - методичні прийоми, завдання яких допомогти вчителю встановити міцні контакти між учителем та учнями; прийоми, завдання яких домогтися стійкої уваги аудиторії до спостережуваного об'єкта; прийоми, які закріплюють увагу до розповіді, що збуджують у учнів інтерес до певних питань; прийоми, що забезпечують зорове сприйняття екскурсійного матеріалу.

Класифікація прийомів проведення екскурсії поділяється на основні дві групи: прийоми, що організують спостереження об'єктів, що дозволяють виділити об'єкт із навколишнього середовища, із цілого; прийоми, завдання яких, опираючись на уяву екскурсантів, зробити видимими зміни в зовнішньому вигляді об'єкту; прийоми, які дають можливість побачити об'єкти в потрібному вигляді, побудовані на русі - наближенні екскурсійної групи до об'єкта.

Прийоми розповіді - це прийоми, побудовані на поясненні об'єкту, описі його внутрішнього виду й викликають у екскурсантів зорові асоціації, а також прийоми репортажу, які дають можливість зрозуміти зміни, що відбуваються в спостережуваному об'єкті.

Практично всі методичні прийоми можна розділити на дві категорії: більш прості, створюють умови для проведення екскурсії і більш складні - прийоми безпосереднього проведення екскурсій [2].

Методичні прийоми діляться на:

- загальні, що застосовуються на всіх екскурсіях незалежно від того, що показується і про що йде розповідь;
- приватні, властиві одному виду екскурсій (виробничих, музейних, природознавчих);
- одиничні, які використовують при спостереженні якого-небудь одного унікального об'єкта.

Отже, методика проведення екскурсій в широкому плані являє собою систему завдань і вимог, способів і прийомів показу і розповіді в ході вивчення тем екскурсій, різних за своїм цілям. Методика проведення конкретної екскурсії є програмою дії вчителя по демонстрації об'єктів, організації їх спостереження учнями, використання певних методичних прийомів показу і розповіді.

Список літератури

1. Демідієнко О.Я., Іонова О.М., Кузнецова В.І. Основи Краєзнавства. - К., 2001.
2. Корнєєв О.В. Розвиток шкільного географічного краєзнавства. – Х., Основа, 2007 Краєзнавство в Україні: сучасний стан і перспективи: Наук, збірник. - К.: Академія, 2003.
3. Трефяк Я. Методика краєзнавчої роботи в школі // Історія в школах України. – 2002. - №1.
4. Яковлева В.А. Розвиток пізнавальної самостійності майбутніми бакалаврами соціальної роботи / Ринок і молодь. Щомісячний науково-педагогічний журнал №10 (141) жовтень. – Дрогобич: 2016. С-74-78. 30 год.